

Dnes se tady na ostrově udál zázrak. Předčasně přišlo léto. Přenesl jsem si postel k bazénu a až do pozdních hodin jsem se koupal. Nedalo se spát. Dvě nebo tři minuty venku stačily, aby se voda, jež mě měla uchránit před děsivým dusnem, proměnila v pot. Časně zrána mě probudil gramofon. Nemohl jsem se vrátit do muzea pro věci. Utekl jsem roklínami. Jsem dole na jihu ostrova mezi vodními rostlinami, dorážejí na mě moskyti a vězím až po pás v moři nebo ve špinavých potůčcích a vidím, že jsem utekl nesmyslně brzy. Myslím, že ti lidé nepřišli pro mě; snad mě vůbec neviděli. Ale jdu za svým osudem, zbaven všeho, vykázán do nejubožejších a nejneobydlenějších míst ostrova, do bažin, které jednou týdně zalévá moře.

Píšu tyto řádky, abych zanechal svědectví o tom neblahém zázraku. Pokud se za pár dní neutopím nebo nezemřu v boji za svoji svobodu, doufám, že napíšu *Obhajobu před přeživšími a Chválu Malthuse*. Na těch stránkách napadnu ty, kdo odstraňují pralesy a pouště, prokážu, že zdokonalováním policie, dokladů, žurnalistiky, radiotelefonie, celnic svět činí kterýkoliv justiční omyl nevyvratitelným a stává se pro pronásledované peklem. Až dosud jsem mohl napsat jenom tuto stránku, s níž jsem včera ještě nepočítal. Kolik práce je na opuštěném ostrově! Jak nepřekonatelná je tvrdost dřeva! Oč větší je prostor nežli pták, jenž se v něm pohybuje!

Na myšlenku uchýlit se sem mě přivedl jeden Ital, jenž prodával koberce v Kalkatě. Řekl:

„Pro štvance, jako jste vy, existuje pouze jedno místo na světě, ale není tam žádný život. Běloši tam někdy kolem roku 1924 postavili muzeum, kapli a bazén. Stavby byly dokončeny a opuštěny.“

Přerušil jsem ho, chtěl jsem, aby mi pomohl odcestovat. Obchodník pokračoval:

„Ani čínští piráti, ani bíle natřená loď Rockefellerova ústavu se ostrova nedotknou. Je ohniskem dosud záhadné nemoci, která proniká do těla a zabíjí. Vypadávají přitom nehty, vlasy, odumírá pokožka a oční rohovky, člověk žije týden čtrnáct dní. Členové posádky jednoho parníku, který zakotvil u ostrova, měli sloupanou kůži, byli plešatí, bez nehtů – všichni mrtví – když je našel japonský křižník *Namura*. Parník byl potopen střelbou z děl.“

Můj život byl však tak úděsný, že jsem se rozhodl odjet... Ital mi to chtěl rozmluvit, nakonec jsem ho však přiměl, aby mi pomohl.

Dnes v noci jsem na tomto liduprázdném ostrově spal posté... Když jsem se díval na ty budovy, napadlo mě, co asi stálo vozit sem všechn ten kámen a jak snadné by bývalo postavit pec na pálení cihel. Usnul jsem pozdě a časně zrána mě probudily hudba a křik. Jako uprchlík mám teď lehký spánek: jsem si jist, že nepřiplula žádná loď, nepřiletělo žádné letadlo, žádná vzducholod'. Přesto se však najednou v té dusné letní noci trávník na návrší hemžil lidmi, kteří tančili, procházeli se a koupali v baženu jako letní hosté, kteří už dlouho pobývají v Los Teques nebo v Mariánských Lázních.

Z bažin, v nichž se mísí sladká voda se slanou, vidím horní část návrší a letní hosty, kteří bydlí v muzeu. Z toho, jak nevysvětlitelně se objevili, by se dalo usuzovat, že to je jenom iluze vyvolaná v mém mozku vše-

řejším vedrem; ale nejsou to halucinace ani představy; jsou to skuteční lidé, přinejmenším tak skuteční jako já.

Jsou oblečeni do šatů, jaké se nosily před několika lety: je to nápad, který (jak se mi zdá) svědčí o naprosté nevázanosti; musím však uznat, že dnes se běžně obdivuje kouzlo bezprostřední minulosti.

Kdoví proč se na ně neustále musím dívat očima odsouzence na smrt. Tančí mezi ostrůvky trávy na návrší plném zmijí. Nevědí, že jsou mými nepřáteli a že kvůli tomu, aby si poslechli *Valencii* a *Čaj pro dva* – velice výkonný gramofon překonává hluk větru a moře – mě zbavují všeho, co

mě stálo tolik práce a co nutně potřebuji, abych nezemřel, a zahnali mě k moři do smrtonosných bažin.

V této hře, v tom, že je pozoruji, tkví nebezpečí; jako každé seskupení civilizovaných lidí znají jistě skrytou cestu k otiskům prstů a ke konzulům, která mě, pokud budu odhalen, dovede po několika formalitách nebo jednáních do vězení.

Přeháním: poněkud fascinovaně – už dlouho jsem neviděl lidi – se dívám na ty odporne vetřelce; ale nebylo by možné se na ně dívat pořád.

Zapravě proto, že mám hodně práce. Místo, kde jsem, dokáže zahubit i nejobratnějšího ostrovana a já jsem právě dorazil a nemám žádné nástroje.

Zadruhé je zde nebezpečí, že mě překvapí ve chvíli, kdy se na ně budu dívat, nebo při první vycházce do těchto končin. Mám-li se tomu vyhnout, musím si v křovinách postavit skrýše.

A nakonec proto, že je obtížné je pozorovat: jsou až nahoře na návrší a tomu, kdo je odtud špehuje, mizí jako pohádkové bytosti; vidím je, až když se přiblíží k roklinám.

Moje situace je nezávaděníhodná. Je mi souzeno žít v těchto močálech v době, kdy přílivy stoupají výše než jindy. Před několika dny byl největší příliv, jaký jsem zažil od té doby, co jsem na ostrově.

Když se šerí, hledám větve a pokrývám je listím. Neudivuje mě, když se probudím ve vodě. Příliv stoupá kolem sedmé ráno, někdy přichází i dříve. Avšak jednou za týden vystupuje voda tak vysoko, že by to mohl být můj konec. Počítám dny podle rýh na kmenech stromů; omyl by mi naplnil plíce vodou.

Mám nepříjemný pocit, že se tento papír mění v mou závěť. Mám-li se s tím smířit, musím se snažit, aby se má tvrzení dala prokázat, aby si nikdo, kdo mě kdy podezřívá z prolhanosti, nemyslel, že lžu, jestliže říkám, že mě odsoudili neprávem. Napíšu tuto zprávu ve znamení hesla Leonardova – *ostinato rigore* – a pokusím se mu dostat.

Tuším, že se tento ostrov jmenuje Villings a patří k souostroví Ellice.* Od obchodníka s koberci Dalmacia Ombrellieriho (Hiderabadská ulice 21, předměstí Ramkrishnapur, Kalkata) můžete získat další údaje. Tento Ital mě několik dní, kdy jsem byl zavinut do perských koberců, živil; potom mě naložil do nákladního prostoru jedné lodi. Nezkompromituji ho, když ho zmíním v tomto deníku, nejsem vůči němu nevděčný... *Obhajoba před přeživšími* o tom nenechá žádných pochybností: v paměti lidí – kde se možná rozkládá nebe – se stejně jako ve skutečnosti Ombrellieri objeví jako člověk soucítící s nespravedlivě pronásledovaným bližním a i v poslední vzpomínce, v níž se objeví, se s ním bude jednat ohleduplně.

Vylodil jsem se v Rabaulu a s obchodníkovou navštívenkou jsem kontaktoval jednoho člena nejznámější sicilské organizace; v kovové záři měsíce a v kouři konzerváren mořských produktů jsem dostal poslední pokyny a ukradený člun; vesloval jsem jako posedlý, doplul k ostrovu (podle kompasu, jemuž nerozumím, dezorientovaný, bez klobouku, ne-

* Považuji to za málo pravděpodobné. Mluví o návrší a o stromech různých druhů. Souostroví Ellice – neboli Lagunové ostrovy – jsou ploché a rostou na nich pouze kokosové palmy, uchycené v prachu z korálů. (Pozn. vydavatele.)

mocný a s halucinacemi), člun najel na mělčinu na východě (korálové útesy, jež obklopují ostrov, byly bezpochyby pod vodou): více než den jsem zůstal ve člunu, ztrácel se v drobných událostech celé té hrůzy a zapomínal, že jsem u cíle.

Na ostrově je velmi bohatá vegetace. Rostliny, trávy, jarní, letní, podzimní, zimní květy se spěšně střídají, spěšně se otvírají, než zahynou, zabírají čas a prostor jedny druhým, kupí se nezadržitelně. Stromy, naproti tomu, jsou nemocné; navzdory mocným kmenům mají suché koruny. Mám pro to dvě vysvětlení: buď traviny odnímají půdě sílu, anebo kořeny stromů narazily na kámen (skutečnost, že nové stromy jsou zdravé, zdá se potvrzovat druhou hypotézu). Stromy na návrší mají tak tvrdé dřevo, že se nedají zužitkovat, ale stejně tak nelze dělat nic ze stromů dole u moře; jejich dřevo se v prstech rozpadá a v ruce zůstává lepkavá dřevěná drť, několik měkkých třísek.

V horní části ostrova, z níž vyběhají čtyři travnaté rokly (na západě jsou rokly kamenité), je muzeum, kaple a plavecký bazén. Všechny tři stavby jsou moderní, pravoúhlé, hladké, z neopracovaného kamene. Jak se často stává, kámen vypadá jako nepodařená napodobenina a neladí zcela se stylem budov.

Kaple je nízká podlouhlá krabice (a proto vypadá velice dlouhá). Bazén je dobře vystavěn, ale protože nepřesahuje úroveň země, plní se nutně zmijemi, žábami, želvami a vodním hmyzem. Muzeum je velká tří-

patrová budova, jejíž střechu není vidět, s jedním balkonem v průčelí a dalším menším vzadu, a přiléhá k ní válcovitá věž.

Našel jsem je otevřené a hned jsem se v něm usídlil. Pro mne je to muzeum, protože mu tak říkal italský obchodník. Jaké měl pro to důvody? Kdoví jestli je zná. Mohl by to být nádherný hotel pro nějakých padesát lidí nebo sanatorium.

Je v něm *hala* s nevyčerpatelnými, a přitom neúplnými knihovnami: jsou tam jen romány, básně a dramata (s výjimkou jedné knížečky – Béliidor: *Travaux – Le Moulin Perse*, Paříž 1737 – která ležela na zeleném mramorovém stolku a teď mi nadouvá kapsu těchto rozedraných kalhot, které mám na sobě. Vzal jsem ji, protože mi jméno „Béliidor“ připadalo divné a protože mě napadlo, jestli mi kapitola *Moulin Perse* nějak nevysvětlí mlýn dole u moře). Prošel jsem regály, hledaje pomoc pro jisté bádání, jež můj soudní proces přerušil a v němž jsem se v samotě ostrova snažil pokračovat. (Domnívám se, že přicházíme o nesmrtelnost, protože se odolnost proti smrti nevyvíjela; její zdokonalování ulpívá na prvotní, jednoduché myšlence: zachovat při životě celé tělo. Bude však jen zapotřebí najít způsob, jak uchovat to, co zajímá vědomí.)

Stěny v *hale* jsou z růžového mramoru, s několika zelenými pásy působícími jako zapuštěné sloupy. Okna s modrými skly by sahala do horního poschodí mého rodného domu. Čtyři alabastrové kalichy, do nichž by se mohly schovat dvě desítky lidí, vyzářují elektrické světlo. Knihy tuto výzdobu trochu vylepšují. Jedny dveře vedou do chodby, druhé do okrouhlého salonu a další, neobyčejně malé a zakryté zástěnou, na točité schodiště.

V chodbě je hlavní schodiště, vyzdobené štukaturou, schody jsou pokryté koberci. Jsou tam rákosem vyplétané židle a stěny jsou zaplněny knihami.

Jídelna je asi šestnáct krát dvanáct metrů. Na trojitých mahagonových sloupech u stěn jsou terasy, které vypadají jako balkony pro čtyři sedící božstva – každé na jednom balkonu – napůl indická, napůl egyptská, okrová, z pálené hlíny. Jsou třikrát větší než člověk a obklopují je tmavé, výrazné listy sádrových rostlin. Pod terasami jsou velké panely s kresbami od *Fudžity*, jež s nimi (svou prostotou) neladí.

Podlahu okrouhlého salonu tvoří akvárium. V neviditelných skleněných krabicích ve vodě jsou elektrické žárovky (jediné osvětlení této místnosti bez oken). Vzpomínám na toto místo s odporem. Při mém příchodu tam byly stovky leklých ryb: vylovit je byla úděsná operace. Nechal jsem tam celé dny téci vodu, ale stále cítím pach shnilých ryb (připomíná mi pláže u nás doma, pokryté množstvím živých i leklých ryb, které vyskakují z vody a zamořují celé ovzduší, i když je utrápení obyvatelé pobřeží zakopávají). Vzhledem k osvětlené podlaze a černě nalakovaným sloupům kolem si člověk v té místnosti připadá, jako by jakýmsi kouzlem kráčel po rybníku uprostřed lesa. Dvoje dveře vedou do *haly* a do malého zeleného sálu s pianem, gramofonem a zrcadlovou zástěnou, na níž je dvacet, ne-li více zrcadel.

Pokoje jsou moderní, okázalé a neútné. Je jich tam patnáct. Ve svém jsem zničil, co se dalo, ale výsledek byl pramalý. Zbavil jsem se obrazů – byly od Picassa – kouřově zbarveného skla, potahů od věhlasných firem, ale přesto jsem žil v nepohodlných troskách.

Dvakrát jsem za podobných okolností učinil objevy ve sklepě. Poprvé – zásoby ve spížirně se začínaly tenčit – jsem hledal potraviny a objevil elektrárnu. Když jsem procházel sklepem, povšiml jsem si, že na žádné stěně není okno, které jsem spatřil zvenku: se silným sklem a s mříží, zpola zakryté větvemi jakéhosi jehličnatého stromu. Jako bych se přel s někým, kdo mi tvrdí, že to okno neexistuje a že jsem je viděl jen ve snu, jsem vyšel ven si ověřit, zda tam dosud je.

Opět jsem je uviděl. Sestoupil jsem do sklepa a stálo mě dost námahy, abych se zorientoval a našel uvnitř místo, kde okno mělo být. Byl jsem za zdí. Hledal jsem štěrbinu, tajné dveře. Zeď byla velice hladká a pevná. Napadlo mě, že na ostrově musí být někde zazděný poklad; rozhodl jsem se prorazit zeď a dostat se dovnitř, protože mi připadalo pravděpodobnější, že tam bude skladiště, ne-li kulometů a munice, tedy alespoň potravin.

Železnou tyčí, která sloužila jako závora dveří, jsem s obtížemi prorazil otvor: spatřil jsem nebeský jas. Usilovně jsem pracoval a ještě to odpoledne vstoupil dovnitř. Můj první pocit nebyla rozmrzelost, že jsem našel potraviny, ani úleva, že poznávám čerpadlo na vodu a elektrárnu, nýbrž dlouhý, příjemný údiv: stěny, strop, podlaha byly z blankytného porcelánu, a dokonce i vzduch (v tom prostoru, kam přicházelo denní světlo jen oknem u stropu, schovaným mezi větvemi stromu) byl pronikavě nebeský, průsvitný jako pěna vodopádů.

Motorům rozumím velmi málo, ale brzy jsem je uvedl do chodu. Když mi dojde dešťová voda, spustím čerpadlo. Tohle všechno mě překvapilo: moje vlastní já, jednoduchost i dobrý stav strojů. Víím, že kdybych měl odstranit nějakou závadu, musel bych to vzdát. Jsem nešikovný, ostatně

jsem nezjistil, k čemu slouží několik zelených motorů v téže místnosti a také ten váleček s lopatkami na jižním svahu ostrova (spojený se sklepem železným potrubím – kdyby nebyl tak daleko od břehu, dával bych ho do vztahu s přílivem a odlivem; mohl bych si myslet, že slouží k nabíjení akumulátorů, které by měly být v elektrárně). Díky své neschopnosti mnoho ušetřím; motory uvádím do chodu, jen když je to nezbytné.

Jednou však všechna světla v muzeu svítila celou noc. Bylo to tehdy, kdy jsem ve sklepe učinil druhý objev.

Byl jsem nemocný. Doufal jsem, že někde v muzeu bude skříňka s léky. Nahoře nebylo nic. Sestoupil jsem do sklepa a... tu noc jsem na svou nemoc nedbal, zapomněl jsem, že hrůzy, které jsem prožíval, přicházejí pouze ve snech. Objevil jsem tajné dveře, schodiště a druhý sklep. Vstoupil jsem do mnohostěnné místnosti podobné bunkrům, jež jsem viděl ve filmech, obložené symetricky rozdělenými deskami dvojího druhu – jedna materiálem připomínala korek, druhá mramor. Postoupil jsem o krok: za kamennými arkádami jsem spatřil v osmi směrech týž prostor, jakoby osmkrát odražený v zrcadlech. Potom jsem kolem sebe uslyšel množství přílišně zřetelných kroků, nahoře, dole, v celém muzeu. Postoupil jsem ještě trochu dál: hluky zmlkly jako v zasněžené krajině, jako v chladných výšínách Venezuely.

Vystoupil jsem po schodišti. Bylo ticho, jen moře osaměle hučelo, kromě prchajících stonožek se nic nehýbalo. Báł jsem se, že tam vnikly přízraky anebo policie, což bylo méně pravděpodobné. Celé hodiny jsem strávil mezi záclonami, báł jsem se, že jsem si vybral špatný úkryt (bylo mě možné vidět zvenku; kdybych chtěl utéci před někým v místnosti, musel bych otevřít okno). Nakonec jsem se odvážil prohledat dům, ale neklidu jsem se nezbavil: zdálo se mi, že kolem sebe slyším v různých výškách zřetelné kroky.

Časně ráno jsem opět sestoupil do sklepa. V blízkosti i opodál mě obklopovaly tytéž kroky. Tentokrát jsem je však pochopil. S nevolí jsem dál procházel druhým sklepem, bez ustání doprovázen úslužným hejnem ozvěn, nekonečně sám. Je tam devět stejných místností, dalších pět ještě

ve spodním sklepe. Vypadají jako protiletcké kryty. Kdo asi kolem roku 1924 postavil tuhle budovu? Proč ji opustil? Jakého bombardování se bál? Je udivující, že tvůrci tak dobře vystavěného domu respektovali moderní předsudek vůči římským tak dalece, až postavili tenhle kryt, který téměř ohrožuje duševní rovnováhu: ozvěny vzdychnutí přinášejí po dobu dvou nebo tří minut blízké i vzdálené vzdechy. Tam, kde není ozvěna, je ticho tak děsivé jako noční můra, jež nás přepadá ve snu.

Pozorný čtenář může z mé zprávy získat katalog víceméně udivujících předmětů, situací, událostí. Poslední z nich je ta, že se objevili současní obyvatelé návrší. Je možné uvádět tyto osoby do souvislosti s těmi, které tu žily kolem roku 1924? Lze spatřovat v dnešních turistech stavitel muzea, kaple a bazénu? Nechce se mi věřit, že by někdo z těchto lidí přestal poslouchat *Čaj pro dva* nebo *Valencii*, aby vytvořil projekt tohoto domu, který je sice zamořený ozvěnami, ale odolný vůči bombám.

Na skalách se každý večer objevuje žena a dívá se na západy slunce. Na hlavě má barevný šátek, rukama objímá kolena; slunce jí ještě před narozením vyzlatilo pleť. Podle očí, černých vlasů, poprsí vypadá jako cikánka nebo Španělka z nejohavnějších obrazů.

Pravidelně zvětšuji počet stránek tohoto deníku a zapomínám na ty, které by měly omluvit léta, kdy se můj stín zdržoval na zemi (*Obhajoba před přeživšími a Chvála Malthuse*). Co dnes píšu, však činím z omezitelnosti. Tyto řádky se přes všechnu slabost mých postojů nezmění. Musím se přizpůsobit tomu, co teď vím: pro moji bezpečnost je nutné, abych se definitivně vzdal jakékoliv pomoci bližních.